

ZAKON
O VRSTAMA I POSTOTCIMA TJELESNIH ONESPOSOBLJENOSTI

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom utvrđuju vrste i postotci tjelesnih onesposobljenosti, na temelju kojih se stječe pravo na novčanu naknadu, sukladno Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00 i 32/01 - u daljnjem tekstu: Zakon).

Članak 2.

Postojanje tjelesne onesposobljenosti utvrđeno je Zakonom.

Pravo na novčanu naknadu za tjelesnu onesposobljenost ostvaruje se u visini, na način i po postupku predviđenom u Zakonu.

II. VRSTE I POSTOTCI TJELESNIH ONESPOSOBLJENOSTI

Članak 3.

Vrste i postotci tjelesnih onesposobljenosti su:

1. GLAVA, USNA ŠUPLJINA I VRAT

A. Lubanja i lice

1) *Skalpiranje (gubitak većega dijela i potpuni nedostatak kosmatoga dijela vlasišta)* _____ 30 do 40%

2) *Defekt lubanje nakon traume veći od 3cm u užem promjeru bez evidentnih žarišnih simptoma* _____ 30 %
Pod defektom lubanje podrazumijeva se nedostatak dijela kosti lubanje.

3) *Unakaženost lica, prema stupnju* _____ 30 do 50%
Izuzimaju se male nagrđenosti estetskog izgleda lica. Pod unakaženošću lica podrazumijevaju se teže promjene na licu koje neugodno djeluju i time otežavaju kontakt sa okolicom.

4) *Potpuni gubitak jedne ušne školjke* _____ 30%

5) *Gubitak većega dijela ili potpuni gubitak obje ušne školjke* _____ 30 do 40%

- 6) *Gubitak nosa:* _____ a) gubitak mekih
dijelova s hrskavicom _____ 30%
b) gubitak mekih dijelova, sa deformitetom ili nedostatkom koštanih
dijelova _____ 40%

B. *Usna šupljina i vrat*

- 7) *Nemogućnost otvaranja usta (razmak između gornjih i donjih zuba do 1,5 cm, zbog čega je potrebno hraniti se tekućom hranom)* _____ 50%
- 8) *Poremećaji na vilici, jeziku, nepcu, farinksu i larinksu (defekti, gubici ili funkcionalne smetnje):*
- a) s poremećenim govorom _____ 30 do 40%
 - b) s gubitkom govora _____ 70%
 - c) s otežanim hranjenjem _____ 40 do 50%
 - d) s otežanim hranjenjem i poremećenim govorom _____ 50 do 60%
 - e) s otežanim hranjenjem i gubitkom govora _____ 80%
- 9) *Trajno nošenje kanile nakon traheotomije* _____ 60%
- 10) *Laryngectomy*
- a) djelomična _____ 60%
 - b) totalna _____ 80%

2. *KRANIJALNI ŽIVCI, OSJETILO VIDA I OSJETILO SLUHA*

A. *Kranijalni živci*

- 1) *Uzetost - ptoza obaju očnih kapaka koja se kirurški nije mogla korigirati:*
- a) ako je veći dio zjenica prekriven _____ 30%
 - b) ako su zjenice potpuno prekrivene _____ 50%
- 2) *Potpuna ili djelomična uzetost ili lezija bulbomotora (područje inervacije oculomotoriusa, trochlearisa i abducensa, s diplopijama koje su objektivno dokazane):*
- a) jednostrana _____ 30 do 40%
 - b) obostrana _____ 40 do 50%
- 3) *Potpuna uzetost jednog facijalisa bez mogućnosti zatvaranja oka* _____ 30%
- 4) *Obostrana uzetost facijalisa*
- a) djelomična _____ 30%
 - b) potpuna _____ 50%
- 5) *Izolirana uzetost trigeminusa:*
- a) djelomična (uz keratitis neuroparalitica) _____ 30%
 - b) potpuna _____ 40%
- 6) *Potpuna uzetost accessoriusa* _____ 40%

Kombinirane uzetosti i lezije 5., 7., 9., 10. i 12. kranijalnog živca obuhvaćene zajedničkim nazivom "bulbarna paraliza" ocjenjuju se kao lezije moždanog debla i pseudobulbarne paralize prema točki 9) odjeljka 3. ovoga Zakona.

B. Osjetilo vida

7) *Gubitak oba oka, potpuni gubitak vida oba oka ili vrlo veliko smanjenje vida (oštrina vida boljega oka manja od 0,05)* _____ 100%

8) *Veliko smanjenje vida oba oka, ako je oštrina vida boljeg oka 0,4 ili manje prema ukupnome smanjenju vida* _____ 30 do 90 %

9) *Gubitak jednoga oka ili potpuni gubitak vida jednoga oka uz smanjenu oštrinu vida drugoga oka (ako je oštrina vida drugog oka 0,5 ili manja)* _____ 50 do 90%

Postotak tjelesne onesposobljenosti iz toč. 8) i 9) određuje se prema tabeli iz točke 12) ovoga Odjeljka.

10) *Gubitak jednoga oka ili vida jednoga oka, ako je oštrina vida drugog oka veća od 0,5* _____ 30% Pod praktičnim gubitkom vida jednoga oka podrazumijeva se i oštrina vida manja od 0,05.

11) *Izolirane hemianopsije trajnoga karaktera (osim kvadratnih, binazalnih i gornjih horizontalnih hemianopsija):*

a) *bitemporalne hemianopsije* _____ 30%

b) *homonimne hemianopsije* _____ 50%

c) *donje horizontalne hemianopsije* _____ 50%

12) *Koncentrično suženje vidnoga polja oba oka organskoga karaktera:*

a) 30° do 21° _____ 50%

b) 20° do 11° _____ 60%

c) 10° i ispod 10° _____ 90%

Pod oštrinom vida, prema ovome Odjeljku, podrazumijeva se oštrina vida koja se dobiva korekcijom staklima. Visina tjelesne onesposobljenosti pri umanjuju vida u smislu toč. 8) i 9) ovoga odjeljka određuje se prema sljedećoj tabeli.

Slabije Oko								
Oštrina vida	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,05	0,00	
B	TJELESNA ONESPOSOBLJENOST U POSTOTCIMA							
O	0,8-0,1	0	0	0	0	0	0	30%
LJ	0,6-0,7	0	0	0	0	0	0	30%
E	0,5	0	0	0	0	0	0	50%
	0,4		0	30%	30%	40%	40%	50%
O	0,3			30%	40%	40%	50%	60%
K	0,2				50%	60%	70%	60%
O	0,1					80%	80%	80%
	0,05						90%	90%
	0,00							100%

Ako je oštrina vida izražena u dvjema decimalama, druga se decimala ne uzima u obzir osim za oštrinu vida od 0,05 ili 0,00. Oštrina vida manja od 0,1 a veća od 0,05 ocjenjuje se kao oštrina vida od 0,05.

C. Osjetilo sluha i vestibularni sindromi

13) Potpuni gubitak sluha oba uha _____ 70%

Potpunim gubitkom sluha smatra se gubitak sluha veći od 95% po Fowleru.

14) Obostrano teško oštećenje sluha veće od 90% do 95% po Fowleru _____ 60%

15) Obostrana teška naglušost:

a) ukupni gubitak sluha veći od 70% do 90% po Fowleru _____ 50%

b) ukupni gubitak sluha od 60% do 70% po Fowleru _____ 40%

16) Izolirani nekompenzirani vestibularni sindrom trajnoga karaktera _____ 30%
 Izuzimaju se vestibularni sindromi koji su udruženi s poremećajima središnjega živčanog sustava zbog ozljede ili bolesti mozga i moždanog debla, pa se takvi slučajevi ocjenjuju prema točki 9. Odjeljak 3. ovoga Zakona.

3. MOZAK, MOŽDANO DEBLO I LEDNA MOŽDINA

1) Djelomična motorna uzetost jedne ruke ili noge _____ 30 do 60%

2) Potpuna motorna uzetost jedne ruke ili noge _____ 80%

3) Djelomična motorna uzetost jedne strane tijela _____ 40 do 80%

Ne uzimaju se u obzir diskretni piramidni deficiti.

4) Potpuna motorna uzetost jedne strane tijela, paraplegije, triplegije ili kvadriplegije _____ 100%

5) Motorne, senzoričke ili kombinirane afazije, djelomične ili potpune, prema stupnju:

a) bez poremećaja čitanja i pisanja _____ 30 do 70%

b) s poremećajem čitanja i pisanja _____ 50 do 90%

6) Ekstrapiramidalni sindromi (s jasnim kliničkim znacima):

a) jednostrani, prema stupnju _____ 30 do 60%

c) obostrani, prema stupnju _____ 50 do 100%

7) *Posttraumatske epilepsije (klinički ili elektroencefalografski dokazane, ovisno o obliku, učestalosti epileptičnih napada i duševnim promjenama):*

- a) posttraumatska epilepsija bez duševnih promjena _____ 30%
- b) s lakšim duševnim promjenama ili epileptičnim napadajima svakih tri do četiri mjeseca _____ 40%
- c) sa srednje teškim duševnim promjenama (karakterološke promjene) ili epileptičnim napadajima jedanput mjesečno _____ 50 do 60%
- d) s teškim duševnim promjenama (demencija) ili epileptičnim napadajima tjedno ili svakodnevno _____ 70 do 100%

8) *Organski trajni poremećaji nakon kraniocerebralnih ozljeda (prema težini neuroloških i duševnih ispada) _____ 30 do 100%*

9) *Posljedica bolesti ili ozljede središnjega živčanog sustava (mozga, moždanog debla i leđne moždine) koje nisu navedene ni u jednoj točki ovoga Odjeljka, prema težini poremećaja _____ 30 do 100% Odredbe toč. 1) - 6)*
ovoga Odjeljka primjenjuju se na bolesti i ozljede.

Odredbe toč. 7) i 8) ovoga Odjeljka primjenjuju se na posljedice ozljeda. Odredbe toč. 8) i 9) ovoga Odjeljka odnose se i na bulbarne i pseudobulbarne paralize, difuzne i ostale lezije i poremećaje središnjega živčanog sustava, te na sve ostale poremećaje toga sustava koje nisu navedene u odredbama toč. 1) - 7) ovoga Odjeljka.

Odredbe točke 9) ovoga Odjeljka odnose se i na posljedice bolesti ili posljedice ozljede leđne moždine koje nisu obuhvaćene odredbama toč. 1) - 8) ovoga Odjeljka.

Pri određivanju postotka tjelesne onesposobljenosti za te slučajeve u obzir se uzima i funkcija sfinktera.

Postotak tjelesne onesposobljenosti prema toč. 8) i 9) ovoga Odjeljka, s obzirom na veliki raspon, određuje se analogijom prema stupnju oštećenja funkcija iz toč. 1) - 7) ovoga Odjeljka.

4. SPINALNI ŽIVCI I KOŽA

A. Spinalni živci

1) Oštećenje brahijalnog pleksusa:

- a) potpuna uzetost brahijalnog pleksusa _____ 80%
- b) djelomična uzetost brahijalnog pleksusa _____ 40 do 60%
- c) uzetost radijalisa ili medijanusa _____ 30 do 40%

Stupanj tjelesne onesposobljenosti kod djelomične uzetosti brahijalnog pleksusa ocjenjuje se ovisno o kliničnom i elektrodijagnostičkom nalazu.

Potpuna uzetost radijalisa ili medijanusa ocjenjuje se sa 40%, a djelomična sa 30%.

- d) potpuna uzetost ulnarisa _____ 30%

Ako se kod stanja iz točke 1) pod b) i c) ovoga Odjeljka ustvrde i znatnije trofične promjene ili kauzalije (pri oštećenju medijanusa), postotak se može povećati za 10%.

2) Oštećenje lumbosakralnog pleksusa:

- a) uzetost femoralisa _____ 40%
- b) potpuna uzetost gornjega i donjega glutealnog živca _____ 30%
- c) uzetost ischiadikusa _____ 50%

- d) uzetost tibialisa i peroneusa _____ 30%
 Djelomične uzetosti živaca femoralisa i ischiadikusa ocjenjuju se u odgovarajućem nižem postotku.
 Djelomičnom uzetošću spinalnog živca smatraju se klinički i elektrodijagnostički jasni funkcionalni poremećaji (ispadi), a ne uzimaju se u obzir diskretne lezije.

B. Koža

Posljedice od opekлина kože više od 25% zahvaćene površine tijela koje dovode do unakaženosti i funkcionalnih smetnji _____ 40 do 70 %

5. PLUĆA I SRCE

A. Pluća

1) *Trajno smanjenje funkcije pluća kao posljedica ozljede ili profesionalne bolesti, pri oštećenju respiratorne funkcije teškog stupnja:*

- a) bez znakova opterećenja desne strane srca _____ 50 do 60%
 b) sa znacima opterećenja desne strane srca _____ 70 do 100%

2) *Gubitak jednoga plućnog krila:*

- a) bez promjena na suprotnom hemitoraksu i bez znakova opterećenja desne strane srca _____ 60%
 b) sa promjenama na suprotnom hemitoraksu ili oštećenjem respiratorne funkcije teškog stupnja i s izraženim znacima opterećenja desne strane srca _____ 70 do 100%

3) *Gubitak jednoga plućnog režnja (stanje nakon lobektomije), s oštećenjem respiratorne funkcije srednjega stupnja _____ 30 do 40%*

4) Profesionalne pneumokonioze i profesionalne bronhijalne astme:

- a) s trajnim oštećenjem respiratorne funkcije srednjeg stupnja _____ 30 do 40%
 b) s trajnim oštećenjem respiratorne funkcije srednjega stupnja s izraženim znacima trajnoga opterećenja desne strane srca ako se neosporno dokaže da je oštećenje desne strane srca posljedica profesionalne plućne bolesti _____ 40 do 60%
 c) s trajnim oštećenjem respiratorne funkcije teškoga stupnja bez znakova trajnoga oštećenja desne strane srca _____ 40 do 60 %
 d) s trajnim oštećenjem respiratorne funkcije teškoga stupnja i s izraženim znacima trajnog opterećenja desne strane srca ako se neosporno dokaže da je oštećenje desne strane srca posljedica profesionalne plućne bolesti _____ 70 do 100%.

Pod oštećenjem respiratorne funkcije, prema ovoj listi, podrazumijeva se trajno smanjenje respiratorne funkcije mjereno bilo kojim od sljedećih parametara.

Parametar	Normalna	Lako	Srednje	Teško
	Funkcija		oštećenje	oštećenje
FVC	> 80%	60-80%	40-59%	<40%
FEV 1	>80%		40-59%	<40%
FEV1/FVC	>80%	60-80%	40-59%	<40%

Kao trajno oštećenje u oboljelih od pneumokonioza smatraju se, kao posljedica profesionalne bolesti, restriktivne smetnje ventilacije tj. sniženja FVC. U oboljelih od profesionalne bronhijalne

astme kao trajno oštećenje smatraju se opstruktivne smetnje ventilacije tj. sniženje vrijednosti FEV1 i/ili FEV 1/FVC.

Zbog varijabilnosti rezultata u općoj populaciji normalnim se vrijednostima smatraju vrijednosti FVC, FEV 1, FEV1/FVC > 80% od srednje prosječne vrijednosti. Kao norme za uspoređivanje koriste se norme CECA II.

B. Srce

5) Oštećenja srca zbog traume, bolesti ili operacije, prema stupnju oštećenja srčane funkcije, što se mora dokazati elektrokardiografskim, rendgenološkim i drugim metodama _____ 50 do 100%

Kod lakšeg oštećenja srčane funkcije tjelesna onesposobljenost određuje se u nižim postotcima, a kod teškog oštećenja funkcije, odnosno dekompenzacije tjelesna onesposobljenost se određuje u višim postotcima predviđenoga raspona.

Kod oštećenja srčane funkcije lakšega stupnja tjelesne onesposobljenosti ocjenjuje se sa 50 do 60%; kod oštećenja srčane funkcije srednjega stupnja tjelesna onesposobljenost ocjenjuje se sa 70 - 80%; kod oštećenja srčane funkcije teškoga stupnja, odnosno dekompenzacije, tjelesna onesposobljenost iznosi više od 80%.

6. GORNJI EKSTREMITETI

A. Gubici

1) Potpuni gubitak ruke u ramenu ili gubitak ruke u visini nadlaktice s patrljkom kraćim od 14 cm, mjereno od akromiona ili s patrljkom neprikladnim za protezu ili gubitak ruke u visini nadlaktice ili lakta s ukočenošću ili s kontrakturom ramenoga zgloba u nepovoljnom položaju _____ 80%

Pod patrljkom neprikladnim za protezu nadlaktice smatra se patrljak na kojemu postoje trofične promjene, stalni otoci, grizlice, fistule, bolni neurinomi, deformiteti patrljka, opsežni ožiljci i ekstremna atrofija mišića. Nepovoljan položaj ramenoga zgloba jest abdukcija iznad 80 stupnjeva, a adukcija ispod 60 stupnjeva, antefleksija iznad 20 stupnjeva ili retrofleksija.

2) Gubitak ruke u visini nadlaktice ili lakta, s prikladnim patrljkom i funkcionalno ispravnim ramenim zglobovom, ili gubitak ruke u visini podlaktice s patrljkom kraćim od 10 cm (mjereno od olekranona) ili s patrljkom neprikladnim za protezu, ili gubitak ruke u visini podlaktice, s ukočenošću ili kontrakturom ramenoga ili lakatnog zgloba u nepovoljnom položaju _____ 70 %

Nepovoljan položaj lakatnog zgloba jeste položaj kad je lakat u ispruženom položaju ili pod kutom većim od 120 stupnjeva ili manjim od 90 stupnjeva.

3) Gubitak ruke u visini podlaktice s prikladnim patrljkom i funkcionalno ispravnim ramenim i lakatnim zglobovom _____ 60%

4) Gubitak šake ili svih prstiju šake _____ 60%

5) Gubitak prstiju šake:

- a) gubitak četiri prsta šake, osim palca _____ 50%
- b) gubitak palca, kažiprsta i jednog prsta šake _____ 50%
- c) gubitak palca s metakarpalnom kosti _____ 40%
- d) gubitak palca i kažiprsta šake _____ 40%

- e) gubitak palca i dva prsta šake, osim kažiprsta _____ 40%
- f) gubitak kažiprsta i dva prsta šake, osim palca _____ 40%
- g) gubitak palca šake _____ 30%
- h) gubitak palca i jednog prsta šake, osim kažiprsta _____ 30%
- i) gubitak kažiprsta i jednog prsta šake, osim palca _____ 30%
- j) gubitak srednjeg prsta, prstenjaka i malog prsta šake _____ 30%

6) *Gubitak falangi:*

- a) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na ostala četiri prsta šake _____ 40%
- b) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na kažiprstu i dvije falange još na dva prsta šake _____ 40%
- c) gubitak jedne falange na palcu i po dvije falange na srednjem prstu, prstenjaku i malom prstu šake _____ 30%
- d) gubitak po dvije falange na četiri prsta šake, osim na palcu _____ 30%

7) *Gubitak devet falangi na prstima jedne šake ili obaju šaka* _____ 30%

Za svaki daljnji gubitak tri falange na prstima ruku dodaje se 10%.

Odredbe točke 7) ovoga Odjeljka primjenjuju se samo na slučajeve gubitka falangi ili prstiju šaka koji nisu obuhvaćeni toč. 4), 5) i 6) ovoga Odjeljka.

Falanga prsta smatra se izgubljenom ako je patrljak falange kraći od polovice.

Prst se smatra izgubljenim ako je patrljak proksimalne falange kraći od polovice.

B. Funkcionalni poremećaji

8) *Poremećaji ramenoga zgloba:*

- a) ukočenost ramenoga zgloba u povoljnom položaju _____ 40%
- Povoljan je položaj ramenoga zgloba ako je abdukcija od 70 do 80 stupnjeva s antefleksijom od 20 stupnjeva.
- b) ukočenost ramenoga zgloba u nepovoljnom položaju _____ 50%
- Nepovoljan je položaj ako postoji abdukcija veća od 80 stupnjeva, adukcija ili retrofleksija.
- c) kontraktura ramenoga zgloba sa očuvanom abdukcijom ispod horizontale _____ 30%
 - d) nereponirano iščašenje u ramenome zglobu s ograničenjem funkcije _____ 40%
 - e) habitualno iščašenje ramenoga zgloba koje se često ponavlja i koje je uzročilo trajno smanjenje funkcije, prema stupnju umanjavanja funkcije zgloba _____ 30 do 40%
 - f) labav rameni zglob _____ 40%
 - g) labav rameni zglob u svezi s lezijom mišića ramenoga pojasa _____ 50%

9) *Pseudoartroza humerusa* _____ 50%

Pseudoartroze se ocjenjuju bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

10) *Poremećaji lakatnoga zgloba:*

- a) ukočenost lakatnoga zgloba u povoljnom položaju _____ 30%
- b) ukočenost lakatnoga zgloba u nepovoljnom položaju _____ 40%
- c) kontraktura lakatnoga zgloba s mogućnošću pokretanja samo u nepovoljnom položaju _____ 30%
- d) razlabavljen lakatni zglob s potrebnim aparatom _____ 40%

Povoljan položaj lakatnoga zgloba postoji kada se lakat nalazi pod kutom od 90 do 120 stupnjeva, a podlaktica u srednjem položaju pronacije i supinacije. Nepovoljan položaj lakatnoga zgloba postoji kada je lakat u ispruženom položaju ili pod kutom većim od 120 stupnjeva ili manjim od 90 stupnjeva, a podlaktica u pronaciji ili supinaciji.

11) *Pseudoartroza podlaktica:*

- a) ako su obuhvaćene obje kosti _____ 40 %
b) ako je zahvaćen samo radijus _____ 30%

Pseudoartroze se ocjenjuju bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

12) *Ukočenost podlaktice:*

- a) u pronacijskom položaju _____ 30%
b) u supinacijskom položaju _____ 40%

Ukočenost podlaktice postoji kada izvođenje supinacije i pronacije ovisi o položaju. Srednji se položaj smatra povoljnim i manji je od 30%.

13) *Ukočenost ručnoga zgloba:*

- a) u nepovoljnom položaju volarne fleksije _____ 40%
b) u nepovoljnom položaju dorzalne fleksije ili ulnarne ili radijalne devijacije _____ 30%
c) u povoljnom položaju oba zgloba _____ 30%

Nepovoljnim položajem ručnoga zgloba smatra se dorzalna fleksija za više od 30 stupnjeva, ili volarna fleksija od 20 stupnjeva, ili radijalna devijacija više od 20 stupnjeva ili ularna za više od 30 stupnjeva.

Povoljan položaj ručnoga zgloba jeste položaj između 30 stupnjeva dorzalne fleksije i 20 stupnjeva volarne fleksije, te do 20 stupnjeva radijalne i do 30 stupnjeva ularne devijacije. Stupnjevanje položaja ručnoga zgloba obavljeno je od nultog položaja kao početnog položaja.

Nulti položaj je kada je šaka u produženju osovine podlaktice.

14) *Ukočenost svih metakarpofalangealnih i interfalangealnih zglobova od drugoga do petoga prsta:*

- a) u povoljnom položaju jedne šake _____ 30%
b) u nepovoljnom položaju jedne šake _____ 40%
c) u nepovoljnom položaju obaju šaka _____ 70%

Povoljan položaj šake postoji ako se palcem može doticati jagodica ukočenih prstiju.

15) *Teže kontrakture četiri prsta ili pet prstiju, eventualno komplicirane s ankilozom pojedinih zglobova, prema težini, odnosno očuvanosti globalne funkcije šake:*

- a) jedne šake _____ 30 do 40%
b) obaju šaka _____ 50 do 70%

Težim kontrakturama prstiju smatraju se kontrakture koje onemogućavaju hvatanje predmeta prstima.

16) *Potpuna neupotrebljivost cijele ruke* _____ 80%

Odredbe točke 16) ovoga Odjeljka primjenjuje se samo u slučajevima koji nisu obuhvaćeni toč. 1) - 15) ovoga Odjeljka.

Ukočenošću zgloba smatra se potpuna ukočenost ili su pokreti mogući samo najviše do 15 stupnjeva.

Ako pri tjelesnoj onesposobljenosti gornjih ekstremiteta iz toč. 8) - 16) ovoga Odjeljka istodobno postoje i znatnije trofične promjene ili stalne otekline, fistule, grizlice ili bolni neurinomi, postotak tjelesne onesposobljenosti povećava se za 10%.

Nedostatkom prsta smatra se teža kontraktura ili ankiloza prsta ako istodobno postoji nedostatak kojega prsta na istoj ruci.

Ako na jednoj ruci postoji više tjelesnih onesposobljenosti, prema ovome Odjeljku, ukupan postotak ne može biti viši od postotka koji se primjenjuje za amputaciju.

7. DONJI EKSTREMITETI

A. Gubici

- 1) Gubitak noge u kuku ili gubitak noge u visini natkoljenice, s patrljkom kraćim od 12 cm mjereno od velikog trohantera ili gubitak noge u visini natkoljenice, s ukočenošću ili s kontrakturom zgloba kuka u nepovoljnom položaju ili gubitak noge u visini natkoljenice s patrljkom neprikladnim za protezu _____ 80%.
Nepovoljan položaj zgloba kuka je ispod 160 stupnjeva fleksije, iznad 10 stupnjeva abdukcije i adukcije, u vanjskoj ili unutarnjoj rotaciji.
- 2) Gubitak noge u visini natkoljenice, s funkcionalno ispravnim patrljkom i zglibom kuka ili gubitak noge u koljenu s patrljkom neprikladnim za protezu ili s funkcionalno neispravnim zglibom kuka _____ 70%
- 3) Gubitak noge u koljenu, s funkcionalno ispravnim patrljkom i zglibom kuka ili gubitak noge u visini potkoljenice, s ukočenošću ili s kontrakturom zgloba koljena ili kuka u nepovoljnom položaju ili gubitak noge u visini potkoljenice, s neprikladnim patrljkom ili sa patrljkom kraćim od 8 cm _____ 60%
- 4) Gubitak obje potkoljenice sa patrljcima neprikladnim za proteze _____ 100% Pod patrljkom neprikladnim za protezu natkoljenice i potkoljenice smatra se patrljak na kojemu postoje trofične promjene, stalne otekline, grizlice, fistule, bolni neurinomi, deformitet patrljka, opsežni ožiljci i ekstremna atrofija mišića.
- 5) Gubitak noge u visini potkoljenice, s funkcionalno ispravnim patrljkom, zglibovima koljena i kuka _____ 50%
- 6) Gubitak noge u visini stopala:
 - a) gubitak noge u visini stopala (Pirogov ili Chopart ili Syme), s neprikladnim patrljkom _____ 50%
 - b) gubitak noge u visini stopala (Pirogov ili Chopart ili Syme), s funkcionalno ispravnim patrljkom _____ 40%
 - c) gubitak noge u visini stopala (exarticulatio tarsometatarsalis sec. Lisfranc), s neprikladnim patrljkom _____ 40%
 - d) gubitak noge u visini stopala (Lisfranc), s funkcionalno ispravnim patrljkom _____ 30%

B. Funkcionalni poremećaji

7) Poremećaji u kuku:

- a) ukočenost zgloba kuka u povoljnom položaju _____ 40% Povoljan položaj kuka u fleksiji od 170 do 160 stupnjeva, abdukciji ili adukciji do 10 stupnjeva i u neutralnom položaju rotacije.
- b) Ukočenost zgloba kuka u nepovoljnom položaju _____ 50 do 70% Nepovoljan položaj zgloba kuka je položaj ispod 160 stupnjeva fleksije, iznad 10 stupnjeva abdukcije ili adukcije, u vanjskoj ili unutarnjoj rotaciji. Viši postotak u okviru navedenoga

raspona primjenjivat će se ako je ukočenost zgloba kuka u izrazitijem kutu, koji više ometa funkciju noge.

- c) Ograničena pokretljivost zgloba kuka _____ 30 do 50%
Postotak se u okviru navedenoga raspona primjenjuje na teže kontraktуре različitih etiologija, te na stanje nakon artroplastike.

Kod ograničenja zgloba kuka u smjeru abdukcije, adukcije i rotacije za jednu trećinu normalne pokretljivosti tjelesna onesposobljenost iznosi 30%, kod smanjene pokretljivosti zgloba kuka u svim smjerovima za polovicu normalne pokretljivosti tjelesna onesposobljenost iznosi 40%, a kod smanjene pokretljivosti zgloba kuka u svim smjerovima više od jedne polovice normalne pokretljivosti tjelesna onesposobljenost iznosi 50%.

8) *Pseudoartroza femura:*

- a) vrat femura _____ 60%
b) femura _____ 50%

Pseudoartroza se ocjenjuje bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

9) *Poremećaji zgloba koljena:*

- a) ukočenost zgloba koljena u povoljnom položaju _____ 30%
Povoljan je položaj zgloba koljena pod kutom od 175 do 150 stupnjeva.
b) ukočenost zgloba koljena u nepovoljnom položaju _____ 40 do 60%
Postotak od 40% primjenjuje se na ukočenost zgloba koljena u neispruženom položaju ili pod kutom od 150 do 120 stupnju, a postotak 50% na ukočenost koljena pod kutom od 120 do 90 stupnjeva, a postotak 60% na ukočenost koljena pod kutom manjim od 90 stupnjeva.
c) ograničene pokretljivosti zgloba koljena većega stupnja, prema anatomskom ili funkcionalnom oštećenju (kontraktуре razne etiologije) _____ 30%
Ova ograničena pokretljivost zgloba koljena postoji kada je ekstenzija manja od 150 stupnjeva, a fleksija moguća do 90 stupnjeva.
d) jako razlabavljen zglob koljena kad je nužno nositi aparat _____ 40%

- 10) *Pseudoartroza potkoljenice (tibije ili obaju kosti)* _____ 50%
Pseudoartroza se ocjenjuje bez obzira na mogućnost nošenja aparata.

- 11) *Slabo zarastao prijelom potkoljenice, s deformacijom stopala, atrofijom mišića ili otokom*
_____ 30 do 40%

12) *Skraćenje noge (apsolutno):*

- a) od 4 do 7cm _____ 30%
b) više od 7 do 12cm _____ 40%
c) više od 12 cm _____ 60%
Apsolutno skraćenje noge mjeri se od spinae iliacae ventralis, odnosno od velikog trohantera (ako postoje promjene na karlici) do donjega ruba unutarnjeg maleola.

13) *Ukočenost stopala:*

- a) u povoljnom položaju _____ 30%
b) u nepovoljnom položaju _____ 40%
Pod povoljnim položajem ukočenosti stopala podrazumijeva se položaj stopala u plantarnoj fleksiji od 95 do 100 stupnjeva, u srednjem položaju inverzije i everzije.

14) *Deformacija stopala ili posljedica prijeloma maleola, petne kosti, tarzalnih ili metatarzalnih kostiju* _____ 30 do 40%

15) *Kronični osteomielitis noge s fistulom ili funkcionalnim smetnjama* _____ 30 do 40%

16) *Potpuna neupotrebljivost noge* _____ 80%
Odredba ove točke primjenjuje se ako utvrđeni poremećaj funkcije noge nije predviđen u nekoj drugoj točki ovoga Zakona.

17) *Poremećaji optoka krvi u nozi s pojavama koje su posljedica tih poremećaja* _____ 30 do 40%
Odredba ove točke primjenjuje se na bolest krvnih žila i poremećaja optoka krvi trajnoga karaktera koji znatnije otežavaju funkciju duljeg stajanja i hodanja (endarteritis obliterans, tromboflebitis s oteklinom ili ulcerama, kompresivne pojave kod aneurizme, elefantijaze, Sudeckov sindrom kao trajna posljedica, te stanja nakon većih opeklini).

Ako pri funkcionalnim poremećajima tjelesne onesposobljenosti donjih ekstremiteta od toč. 1) - 16) istodobno postoje i znatnije trofične promjene, stalne otekline, fistule, grizlice ili bolni neurinomi, postotak tjelesne onesposobljenosti povećava se za 10%.

Ako na jednoj nozi postoji više tjelesnih onesposobljenosti u smislu ovoga Zakona, ukupan postotak ne može biti viši od postotka koji se primjenjuje za amputaciju. Pseudoartroze se ocjenjuju bez obzira na nošenje aparata. Ukočenošću zgloba smatra se potpuna ukočenost ili ako su pokreti zglobova mogući samo do ukupno 15 stupnjeva.

8. KRALJEŠNICA

1) *Gubitak funkcije jednog dinamičnog vertebralnog segmenta:*

- a) potpuni gubitak funkcije jednoga segmenta cervikalne regije nakon prijeloma trupa pršljena (bez obzira postoji li deformacija ozlijeđenog pršljena) _____ 30%
- b) potpuni gubitak funkcije jednoga segmenta lumbalne regije (bez obzira postoji li deformacija ozlijeđenog pršljena) _____ 30%
Pri potpunom gubitku funkcije svakoga narednog dinamičnog vertebralnog segmenta, postotak tjelesnog oštećenja povećava se za _____ 10%
Gubitak funkcije jednoga dinamičnog segmenta dokazuje se kliničkim pregledom i funkcionalnim radiografijama. Funkcionalnim radiografijama (u maksimalnoj inklinaciji i reinklinaciji) dokazuje se potpuna nepokretljivost u jednome segmentu u smislu završne faze.

2) *Torakalna regija (fiksirani gibus u području prijeloma trupa)* _____ 30%
Kod stanja nakon saniranog prijeloma pršljena s neurološkim deficitom i oštećenjem funkcije sfinktera, ocijeniti stanje prema Odjeljku 3. točka 9), kao i prema Odjeljku 4. ovoga Zakona.

9. PROBAVNI ORGANI

- 1) *Jače suženje jednjaka prema stupnju* _____ 40 do 50%
Pod jačim suženjem jednjaka smatra se takvo suženje gdje pri ezofagoskopskom pregledu nema prolaznosti bužije iznad broja 20. Stupanj tjelesne onesposobljenosti određuje se prema obujmu suženja i funkcionalnim poremećajima.
- 2) *Stanje nakon plastične operacije jednjaka kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti* _____ 50%
- 3) *Nekompenzirana stanja nakon plastične operacije jednjaka (prema funkcionalnim smetnjama i stupnju neishranjenosti većem od 20% od standardne tjelesne težine)* _____ 60 do 80%

- 4) *Trajna gastrotomija zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti:*
- a) bez poremećaja općeg stanja _____ 50%
- b) s poremećajem općeg stanja, slaba funkcija želuca i neishranjenosti veća od 20% od standardne tjelesne težine _____ 60 do 80%
- 5) *Nekompenzirano stanje nakon resekcije želuca, ovisno o funkcionalnim smetnjama, poremećaju općeg tjelesnog stanja i neishranjenosti većoj od 20% od standardne tjelesne težine _____ 60 do 80%* Visina tjelesne onesposobljenosti kod nekompenziranog stanja nakon resekcije želuca određuje se prema vrsti i intenzitetu funkcionalnih smetnji (Dumping sindrom ili ulkus pepticum jejuni ili teži stupanj anemije), poremećaju općeg stanja prema stupnju neishranjenosti.
- 6) *Stanje nakon totalne gastrektomije _____ 80%*
- 7) *Nekompenzirano stanje nakon većih crijevnih resekcija, sa znatnim reperkusijama na opće tjelesno stanje i neishranjenost veća od 20% od standardne tjelesne težine _____ 60% do 80%*
- 8) *Stalni anus preternaturalis _____ 80%*
- 9) *Trajne analne i perianalne fistule koje se kirurški ne mogu otkloniti _____ 40%*
- 10) *Gubitak analnog sfinktera:*
- a) bez prolapsa crijeva _____ 50%
- b) s prolapsom crijeva _____ 60%
- 11) *Trajno oštećenje funkcije jetre zbog profesionalne bolesti ili ozljede na radu -teškog stupnja _____ 60 do 100%* Pod teškim oštećenjem funkcije jetre smatra se stanje jetre s trajno promijenjenim i patološkim nalazima u kliničkom, laboratorijskom i funkcionalnom smislu (portalna hipertenzija, portalna encefalopatija, ascites, varices, ezofagi, porast amonijaka u serumu).
Sva oštećenja jetre koja traju dulje od tri godine smatraju se trajnim.
Za utvrđivanje tjelesne pothranjenosti iz toč. 3) i 7) ove Glave primjenjuje se Lista prosječne težine i visine po Duncanovim tablicama.

10. UROGENITALNI ORGANI

A. Mokraćni organi

- 1) Gubitak jednog bubrega nakon ozljeđivanja, bolesti ili potpuni gubitak funkcije bubrega s normalnom funkcijom drugog bubrega _____ 30%
- 2) *Funkcionalno oštećenje preostalog bubrega:*
- a) lakšeg stupnja _____ 40 do 60%
- b) težeg stupnja _____ 70 do 100%
- Postotak tjelesne onesposobljenosti određuje se prema nalazu kreatinin klirensa, i to ako je vrijednost kk:
0,83 ml/s _____	40%
0,67 ml/s _____	50%
0,50 ml/s _____	60%
0,33 ml/s _____	70%
0,25 ml/s _____	80%
0,17 ml/s _____	90%
manje od 0,17 ml/s _____	100%
- 3) *Funkcionalno oštećenje oba bubrega, težeg stupnja _____ 60 do 100%* Postotak tjelesne onesposobljenosti određuje se prema vrijednosti nalaza kreatinin klirensa, i to ako je vrijednost kk:
0,50 ml/s _____	60%

0,33 ml/s	70%
0,25 ml/s	80%
0,17 ml/s	90%
manje od 0,17 ml/s	100%

U kriterije za ocjenu stupnja oštećenja funkcije bubrega, osim kreatinina, uzimaju se u obzir i drugi parametri, poput: analize uree, radiografija, IVP i sl. za dokazivanje stupnja oštećenja funkcije bubrega. Prema novom SI sustavu, kreatinin klirens obračunava se u ml/s umjesto ml/min, a preračunava se na ovaj način:

SI	FAKTOR SI	KONVENCIONALNO
Kreatinin klirens	1,3-2,3 ml/s 60	80-140 ml/min

- 4) *Potpuna i stalna inkontinencija urina i trajna cistostomija* _____ 70%
- 5) *Trajno skvrčanje mokraćnog mjehura kapaciteta do 50 cm* _____ 50%
- 6) *Stanje nakon plastične operacije mokraćnog mjehura* _____ 50%
- 7) *Trajno suženje uretre, s otežanim mokrenjem (zbog promjena isključivo na uretri) do* _____ 50%
- 8) *Trajne i inoperabilne mokraćne fistule sa stalnim curenjem* _____ 70% Ako temeljem ostalih kliničkih i drugih pretraga postoje nesumnjivi dokazi za funkcionalno oštećenje preostalog ili oba bubrega, a kreatinin klirens još nije promijenjen, onda treba odrediti visinu tjelesne onesposobljenosti analogno odredbama točke 2.a), odnosno početnom stupnju točke 3).

B. Genitalni organi

- 9) *Gubitak većega dijela ili cijelog penisa* _____ 50% do 70%
- 10) *Gubitak oba testisa:*
 - a) kod muškarca u dobi iznad 50 godina _____ 30%
 - b) kod muškarca u dobi do 50 godina _____ 50%

Gubitkom oba testisa smatra se odstranjenje oba testisa kirurški ili na drugi način ili potpuno uništenje funkcije oba testisa zračenjem.

11) *Gubitak oba jajnika:*

- a) kod žene u dobi iznad 45 godina _____ 30%
- b) kod žene u dobi do 45 godina _____ 50%

Gubitkom oba jajnika smatra se i gubitak funkcije oba jajnika zračenjem.

12) *Gubitak maternice:*

- a) kod žene u dobi iznad 45 godina _____ 30%
- b) kod žene u dobi do 45 godina _____ 50%

Gubitkom maternice smatra se odstranjenje maternice na kirurški način ili gubitak funkcije zračenjem.

13) *Amputacija dojke:*

- a) Amputacija dojke, jednostrana _____ 30%
- b) Amputacija dojke, obostrana _____ 50%

Članak 4.

Ako postoje dvije ili više vrsta tjelesnih onesposobljenosti iz članka 3. ovoga Zakona, ukupan postotak tjelesnih onesposobljenosti određuje se povećanjem najvećega postotka pojedinačne vrste tjelesne onesposobljenosti i to :

- a) po 20% za svaku narednu tjelesnu onesposobljenost koja iznosi 50 ili više posto,
- b) po 10% za svaku narednu tjelesnu onesposobljenost koja iznosi 30 ili 40%.

Postotak tjelesnih onesposobljenosti parnih organa iz članka 3. (odjeljci 1. – 10.) ovoga Zakona može se povećati za 10%, ako za pojedina oštećenja tih organa nije predviđen poseban postotak.

Ukupan postotak povećanja tjelesne onesposobljenosti određen prema toč. a) i b) ovoga članka može iznositi najviše 100%.

III. ZAVRŠNA ODREDBA

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

PREDSJEDATELJ
DOMA NARODA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Slavko Matić, v. r.

PREDSJEDATELJ
ZASTUPNIČKOG DOMA
PARLAMENTA FEDERACIJE BiH

Muhamed Ibrahimović, v.r.